

Naturkatastrofer, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner väckta under de allmänna motionstiderna år 2004 och år 2005 samt motioner väckta med anledning av händelse av större vikt (*stormen Gudrun i januari 2005*) och med anledning av proposition 2005/06:27 *Leveranssäkra elnät*. Motionerna rör:

- Vattenflödet i Mälaren
- Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m.
- Ersättning vid naturkatastrofer, m.m.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

En reservation av (fp) samt en reservation av (v).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Vattenflödet i Mälaren	5
Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m.	7
Ersättning vid naturkatastrofer, m.m.	10
Reservationer	14
1. Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m., punkt 2 (fp)	14
2. Ersättning vid naturkatastrofer, m.m., punkt 3 (v)	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Motion väckt med anledning av prop. 2005/06:27	16
Motion väckt med anledning av händelse av större vikt	16
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	16
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vattenflödet i Mälaren

Riksdagen avslår motion 2004/05:Fö233 yrkande 1.

2. Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Fö231 yrkande 2, 2004/05:Fö233 yrkande 2, 2004/05:MI5 yrkande 1, 2005/06:Fö224 yrkandena 1–3, 2005/06:Fö248 och 2005/06:N4.

Reservation 1 (fp)

3. Ersättning vid naturkatastrofer, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Fö215, 2005/06:Fö219, 2005/06:Fö222, 2005/06:Fö241 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Fö255.

Reservation 2 (v)

Stockholm den 20 april 2006

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Ola Rask (s), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Britt-Marie Lindkvist (s), Rolf Gunnarsson (m), Åsa Lindestam (s), Heli Berg (fp), Peter Jonsson (s), Karin Enström (m), Marie Nordén (s), Lars Ångström (mp), Christer Skoog (s) och Per Rosengren (v).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas motioner väckta under de allmänna motionstiderna 2004 och 2005 samt motioner väckta med anledning av händelse av större vikt (*stormen Gudrun i januari 2005*) och med anledning av proposition 2005/06:27 *Leveranssäkra elnät*.

Utskottets överväganden

Vattenflödet i Mälaren

Utskottets förslag i korthet

Utskottet konstaterar att det underlag som efterlyses i motionen kommer att föreligga senast under år 2007. Något särskilt tillkännagivande från riksdagen behövs därför inte. Av det skälet avstyrker utskottet motion 2004/05:Fö233 yrkande 1.

Motionen

I motion 2004/05:Fö233 av Sven Gunnar Persson (kd) yrkande 1 framhålls att en svår översvämning av Mälaren får allvarliga och kostsamma konsekvenser för samhället och den enskilde. Vägar, järnvägar, tunnelbanor, sjöfart, dricksvatten, avlopp, jordbruk, bostäder m.m. drabbas och risker finns också att el och tele slås ut. Att göra tillfälliga invallningar och pumpa bort vatten samt att utföra återställningsarbeten efter översvämningarna kommer att bli mycket kostsamt.

En möjlighet att förebygga skador till följd av en omfattande översvämning vore att bygga skyddsmurar vid stränder och bebyggelse etc., vilket emellertid skulle bli mycket kostsamt samtidigt som landskapsbilden lätt skulle förfulas. Klart mest kostnadseffektivt vore det därför att kunna öka på kapaciteten för avtappning från Mälaren till havet för att därigenom minska riskerna för översvämningar.

En förbättring av utsläppen från Mälaren till havet är av stort värde för hela samhället inom hela Mälaronrådet. Det är därför rimligt att regeringen prövar förutsättningarna för ett statligt ekonomiskt stöd till ombyggnad av slussen i Södertälje, byggande av flera avtappningsanordningar i Söderströmsområdet samt ombyggnad och förstärkning vid Hammarbyslussen.

Utskottets ställningstagande

I ett interpellationssvar lämnat den 18 mars 2006 av statsrådet Leni Björklund redovisades det initiativ som regeringen tagit i den fråga som aktualiseras i motionen.

Regeringen beslutade den 30 juni 2005 om ett direktiv till en utredning om effekterna av klimatförändring och hur samhällets sårbarhet för dessa kan minska (dir. 2005:80). Utredningen skall bl.a. föreslå hur statens och kommunernas förebyggande åtgärder vid översvämningar, ras och skred kan utvecklas.

Av direktivet framgår att de begränsade avtappningsmöjligheterna från Mälaren, Hjälmaren och Väneren medför risk för översvämning av angränsande mark, vilket kan komma att förvärras genom framtida klimatförändringar. Detta beror bl.a. på begränsning i slussarnas och vattendragens avtappningskapacitet. Stigande nivåer i världshaven och därmed Östersjön påverkar också möjligheten till avtappning.

Utredningen skall senast den 1 juni 2006 redovisa översvämningrisker och avtappningsmöjligheter till regeringen. Uppdraget gäller Mälaren, Hjälmaren, Väneren och ytterligare områden där konsekvenserna blir stora vid översvämningar. Utredaren skall också föreslå åtgärder för att komma till rätta med eventuella problem. Slutbetänkandet lämnas senast den 1 oktober 2007. Av direktivet framgår också att de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av de förslag som läggs fram skall redovisas. För de förslag som har statsfinansiella konsekvenser skall utredaren föreslå finansiering.

Utskottet konstaterar att det underlag som efterlyses i motionen kommer att föreligga senast under år 2007. Något särskilt tillkännagivande från riksdagen behövs därför inte. Av det skälet avstyrker utskottet motion 2004/05:Fö233 yrkande 1.

Regeringskansliet (Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet) har till riksdagen (försvarsutskottet) överlämnat Faktapromemoria 2005/06:FPM57 med en redovisning av ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bedömning och hantering av översvämningar. Syftet med direktivet är att minska riskerna för och följderna av översvämningar. Det skall tillämpas på alla avrinningsområden och kustområden i gemenskapen där betydande sådana risker finns eller rimligen kan förutses.

Enligt direktivförslaget skall medlemsstaterna företa en preliminär bedömning av riskerna för översvämningar. Där det finns betydande översvämningrisker skall översvämningsskator och planer för hantering av översvämningar utarbetas. Detaljerade mål för skydd mot översvämningar och åtgärder för att nå målen skall inte beslutas på EU-nivå.

Sveriges allmänna och än så länge preliminära inställning till direktivförslaget är – enligt den mening som redovisas av Regeringskansliet i Faktapromemorian – att direktivet bara skall tillämpas för större gränsöverskridande avrinningsområden. Sverige verkar också för att detaljerade krav undviks och att nuvarande organisation m.m. kan behållas.

Utskottet har inget att invända mot Sveriges ståndpunkt i frågan som redovisas av Regeringskansliet i faktapromemorian.

Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor samt de föreskrifter som regeringen meddelat statliga myndigheter och de avtal som regeringen träffat med företrädare för kommuner och landsting skapar en god grund för att förebygga skador och förbereda räddningsinsatser till följd av t.ex. naturkatastrofer. Utskottet räknar med att om eventuella åtgärder behöver vidtas av bl.a. organisatorisk eller författningsmässig natur kommer detta att föreslås av utredningen om effekterna av klimatförändringar och sårbarhet (dir. 2005:80). Några ytterligare uttalanden från riksdagens sida är inte behövliga. Utskottet avstyrker motionerna 2004/05:Fö233 yrkande 2, 2004/05:Fö231, 2004/05:MJ5 yrkande 1, 2005/06:N4, 2005/06:Fö224 yrkandena 1–3 och 2005/06:Fö248.

Jämför reservation 1 (fp).

Motionerna

I motion 2004/05:Fö233 av Sven Gunnar Persson (kd) yrkande 2 föreslås att riksdagen bör uppdra åt regeringen att initiera och ge stöd till en länsstyrelsegemensam risk- och sårbarhetsanalys för hela Mälardalen när det gäller höga flöden.

I motion 2005/06:N4 av Jörgen Johansson (c) framhålls det att ett fungerande samhälle inte byggs enbart på skadelindringar efter skador, ej heller på att ersättningar skall lösa alla problem. Dessa åtgärder bör kompletteras genom bättre information och varningar innan stormar drabbar landet. Genom ett utbyggt och välfungerande varningssystem skulle företag, privatpersoner och det offentliga samhället kunna höja beredskapen. Ett av Krisberedskapsmyndigheten och SMHI utarbetat varningssystem för svåra väderförhållanden skulle vara en viktig del i arbetet med att stärka samhällets krishanteringsförmåga, vilket bör ges regeringen till känna.

Folkpartiet liberalerna framhåller i motion 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 1 att den enskilda människan måste kunna lita på att grundläggande samhällsfunktioner och infrastruktur fungerar även vid mycket omfattande krissituationer. Stormen den 8–9 januari visade enligt motionärerna att så inte är fallet i dagsläget, liksom regeringens hantering av tsunamikatastrofen i Asien den 26 december 2004 visade på brister i Sveriges katastrofberedskap. Motionärerna lyfter fram ett antal åtgärder som de anser är nödvändiga att vidta omgående för att förbättra människors trygghet i extrema situationer. De syftar också till att lösa akuta frågor för skogsägare och andra företagare som direkt drabbats av stormen

Gudrun. För att lösa de problem som i dag kan överblickas krävs enligt motionärernas bedömning inga nya myndigheter. Det finns myndigheter inom alla de områden där akuta åtgärder behöver sättas in. Regeringen bör ta ett särskilt ansvar för att myndigheternas åtgärder samordnas på ett effektivt sätt.

I *motion 2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp)* föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen att den skall göra en översyn av regelsystemet vid naturolyckor samt en redovisning av kriterier för statens ansvar vid naturkatastrofliknande händelser i Sverige.

I *motion 2005/06:Fö224 av Hans Backman (fp)* föreslås att en baskompetens för arbete med att förebygga skador av översvämningar skall byggas upp i Sverige på nationell nivå efter norsk och engelsk förebild. Verksamheten skulle ge stöd till att samordna lokala initiativ och att se till att de genomförs i enlighet med en övergripande och långsiktig strategi. Den behövs också för att följa upp åtgärderna. Det praktiska arbetet skulle kunna utföras inom regionala enheter, vars ansvar avgränsas efter avrinningsområden. Verksamheten kan då baseras på god lokalkännedom och en naturlig anknytning till berörda kommuner, älvgrupper och andra intressenter (*yrkande 1*). Utbildning och forskning inom området måste förstärkas för att på sikt möta behovet av kompetensförsörjning (*yrkande 2*). Riktlinjer, strategier eller handböcker behöver tas fram till stöd för lokala och regionala myndigheter (*yrkande 3*).

I *motion 2005/06:Fö248 av Ann-Kristine Johansson (s)* framhålls att de olika naturolyckor som inträffat de senaste åren i Sverige, skyfall, översvämningar och stormar, kan härledas till klimatförändringar. Därför måste Sverige ta fram strategier för att klara av de sannolika förskjutningarna i klimatet. Det bör enligt motionären inrättas en nationell samordnande instans som är huvudansvarig för sådana typer av händelser med resurser och kompetens för att arbeta långsiktigt förebyggande och göra långsiktiga strategiska bedömningar, initiera forskning och kompetensutveckling, ge stöd till och samordna lokala initiativ och följa upp arbetet.

Utskottets ställningstagande

Av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor framgår att *den enskilde* har ett primärt ansvar att skydda sitt liv och sin egendom. Därför är det i första hand den enskilde som själv skall vidta och bekosta åtgärder i syfte att förhindra olyckor och begränsa sådana skador som kan uppstå till följd av olyckor. Först om, och när, den enskilde inte själv eller med hjälp av någon annan kan klara av en situation har det allmänna ett ansvar att ingripa. Att förebygga och att skapa förmåga att hantera kriser är i dag en integrerad del av olika aktörers ordinarie verksamhet. Denna princip bör vara vägledande.

I lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ges kommunerna ansvar dels för förebyggande åtgärder mot olyckor, t.ex. till följd av naturkatastrofer, dels för själva räddningstjänstinsatserna. En kommun skall ha ett *handlingsprogram för förebyggande verksamhet*. I programmet skall anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. Vidare skall en kommun ansvara för räddningstjänst inom kommunen. Den skall även ha ett *handlingsprogram för räddningstjänsten*.

I juni 2004 träffades en överenskommelse mellan staten och Svenska Kommunförbundet om *kommunernas uppgifter* och ersättning i det nya krishanteringssystemet (2004 års kommunavtal). Överenskommelsen innebär bl.a. att en kommun skall genomföra risk- och sårbarhetsanalyser för all verksamhet som måste upprätthållas vid en extraordinär händelse inom kommunens geografiska område. Dessutom skall en kommun verka för en samordning av statens, landstingets, företags och organisationers förberedelser för hanteringen av en extraordinär händelse samt regelbundet utbilda och öva politiker och tjänstemän så att de kan lösa sina uppgifter. De nya uppgifterna skall införas i kommunerna under en uppbyggnadsperiod om tre år med början 2006.

Länsstyrelserna är tillsynsmyndigheter och skall också stödja kommunerna med råd och information. Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig samt samverkans- och bevakningsansvarig myndighet med uppgift att bl.a. hålla sig underrettad om händelseutvecklingen i länet, verka för att nödvändig samverkan kan åstadkommas och bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen.

Statens räddningsverk är central förvaltningsmyndighet för frågor om räddningstjänst samt olycks- och skadeförebyggande åtgärder.

I förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap regleras ansvaret för risk- och sårbarhetsanalyser. Dessa analyser skall årligen lämnas till Regeringskansliet.

I förordningen åläggs vidare en lång rad statliga myndigheter att samverka om att analysera, förebygga, motverka och begränsa risker och sårbarhet inom sex olika samverkansområden. Samverkansområdena *Teknisk infrastruktur*, *Transporter* samt *Skydd, undsättning och vård* synes enligt utskottet särskilt betydelsefulla när det gäller att förebygga och avhjälpa skador till följd av naturolyckor. Skyldigheten föreligger inte bara att samverka med varandra utan även med kommuner, landsting, sammanlutningar och näringsidkare som kan vara berörda.

Regeringen har vidare beslutat om ett direktiv till en utredning om *effekterna av klimatförändringen och hur samhällets sårbarhet* för dessa kan minska (dir. 2005:80). Utredningen skall bl.a. identifiera eventuella organisatoriska brister när det gäller ansvaret för beredskap vid extrema väderhändelser och för anpassning till ett förändrat klimat samt vid behov föreslå lagstiftningsåtgärder, organisationsförändringar eller ett ändrat eller förtyd-

ligat myndighetsansvar för att förbättra möjligheterna att möta konsekvenserna av framtida extrema händelser och gradvisa klimatförändringar med beaktande av det fredstida krishanteringssystemet som helhet.

Slutbetänkandet skall lämnas senast den 1 oktober 2007.

Utskottet anser att bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor samt de föreskrifter som regeringen meddelat statliga myndigheter och de avtal som regeringen träffat med företrädare för kommuner och landsting skapar en god grund att förebygga skador och förbereda räddningsinsatser till följd av t.ex. naturkatastrofer. Utskottet räknar med att om eventuella åtgärder behöver vidtas av bl.a. organisatorisk eller författningmässig natur kommer detta att föreslås av utredningen. Några ytterligare uttalanden från riksdagens sida är därför inte behövliga.

Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2004/05:Fö233 yrkande 2, 2004/05:Fö231, 2004/05:MJ5 yrkande 1, 2005/06:N4, 2005/06:Fö224 yrkandena 1–3 och 2005/06:Fö248.

Ersättning vid naturkatastrofer, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Underlag i de frågor som begärs i motionerna kommer att föreligga hösten 2007. Det finns härutöver minst två tillfällen varje år som riksdagen kan pröva behovet av ett statligt stöd till kommunerna för sådana ändamål.

Några ytterligare tillkännagivanden från riksdagens sida behövs därför inte. Utskottet avstyrker därför motionerna 2005/06:Fö215, 2005/06:Fö219, 2005/06:Fö222, 2005/06:Fö241 samt 2005/06:Fö255.

Jämför reservation 2 (v).

Motionerna

I *motion 2005/06:Fö215 av Marie Engström (v)* pekas på att stora ekonomiska värden har gått förlorade vid naturkatastrofer. Försäkringsbolagen ersätter privatpersoner. Dock får den enskilde betala en relativt hög självrisk. Förutom självriskan kommer skador på t.ex. uthus och tomter som den drabbade får betala själv. För näringsidkare innebär översvämningar inte bara synliga skador utan också ett avbrott i verksamheten som på sikt kan bli kännbart. Det måste finnas en större beredskap för den här typen av händelser både vad gäller förebyggande insatser och beträffande ersättningar till såväl kommuner som enskilda. I t.ex. Värmland drabbades Hagfors kommun av ett kraftigt skyfall förra året. Kommunen har hittills inte fått någon ersättning för de extra kostnader som ovädret gav upphov

till. Det är inte rimligt att enskilda kommuner skall drabbas utan någon form av ersättning. Därför är det oerhört viktigt att en översyn med denna inriktning genomförs skyndsamt.

I motion 2005/06:Fö219 av Birgitta Sellén och Kenneth Johansson (båda c) anfördes att skador efter stormen Gudrun på elledningar, telefonnät, vägar, fastigheter och inte minst nedblåst skog kostar samhället enorma summor. Pengar har fått om disponeras inom statens budget. Om Sverige hade haft en nationell fond för naturkatastrofer hade det varit lättare att hantera de kostnader som blev följden av stormen. Av den anledningen anser motionärerna att en sådan fond bör inrättas i Sverige.

I motion 2005/06:Fö222 av Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (båda m) pekas på att stormen Gudruns härjningar medförde stora ekonomiska konsekvenser. För att budgettaket skulle hålla ansåg sig regeringen behöva göra stora omprioriteringar i budgeten för att klara åtagandena i samband med stormen Gudrun. Motionärerna är förvissade om att katastrofer kommer att drabba även Sverige i framtiden. I många andra länder, exempelvis i Norge, finns katastroffonder för att förbättra handlingskraften och slippa panikartade omfördelningar inom statens budget. Förutsättningarna för att inrätta en katastroffond även i Sverige bör enligt motionärerna utredas.

I motion 2005/06:Fö241 av Maria Larsson (kd) framhålls att stormen Gudrun har satt fokus på samhällets sårbarhet vid kris. Vid situationer eller kriser av mer akut karaktär får inte ekonomiska faktorer riskera att blockera nödvändiga insatser. Det är därför angeläget att se över reglerna för ersättning till kommunerna. I likhet med den konstruktion som finns för ersättning till kommunerna vid särskilt kostnadskrävande räddningsinsatser enligt lagen om skydd mot olyckor bör ersättningsmöjligheter inrättas för kommunerna även vid sådana extraordinära händelser eller kriser som inte faller in under begreppet räddningstjänst. Regeringen bör utreda om sådana medel kan fonderas.

I motion 2005/06:Fö255 av Dan Kihlström (kd) framhålls att erfarenheterna från de översvämningar och andra naturkatastrofer som under de senaste åren drabbat vissa regioner i landet talar för att någon form av nationell fond eller försäkringsordning bör inrättas. Det är av yttersta vikt att det för framtiden finns en ekonomisk beredskap för den här typen av katastrofer. En nationell katastroffond skulle vara till stor hjälp, en fond ur vilken man, med en hyfsat enkel administration, helt eller delvis kan ersätta skador som genom vädrets makter uppstått på mark och fastigheter.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har under en rad riksmöten behandlat frågor om ersättning till bl.a. kommuner och enskilda i samband med naturkatastrofer.

I betänkande 2001/02:FöU5 *Naturkatastrofer, m.m.* anförde utskottet följande i frågan:

Utskottet vill också särskilt framhålla betydelsen av det skadeförebyggande arbetet i syfte att minska skadorna vid bl.a. naturkatastrofer. Utskottet anser att det är viktigt att incitamenten för sådana insatser stimuleras och inte elimineras. Yrkandena i motionerna om en statlig garantiersättning e.d. som löses ut vid en svår påfrestning kan – enligt utskottets mening – försvaga sådana incitament, vilket torde vara olyckligt.

I betänkande *2003/04:FöU2 Ny räddningstjänstlagstiftning, m.m.* anförde utskottet följande i frågan:

Enligt lag (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting får kommuner och landsting lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av en extraordinär händelse. Det stöd som avses i lagen kan bara lämnas så länge den extraordinära händelsen föreligger. Det är dock inte möjligt att exakt förutse vilken typ av stöd som kan bli aktuellt eller i vilka situationer stöd är berättigat. Reparativa stödåtgärder i efterhand och ersättning för skador till följd av en extraordinär händelse omfattas emellertid inte heller av detta stadgande (prop. 2001/02:184) utan det får lösas t.ex. genom den enskildes försäkringar eller genom bistånd enligt socialtjänstlagen efter sedvanlig behovsprövning. Utskottet vidhåller att inrättandet av en katastroffond eller liknande försvagar incitamenten för det skadeförebyggande arbetet.

Frågan om hur nationellt stöd och ersättningar naturkatastrofer bör hantearas behandlades senast av försvarsutskottet i mars 2005 betänkande *2004/05:FöU8 Åtgärder och ersättning i samband med naturkatastrofer i Sverige*. Utskottet anförde i frågan bl.a. följande:

Utskottet anser liksom flera motionärer att det krävs särskilda insatser från regeringens sida när det gäller ersättningar vid omfattande naturkatastrofer. Regeringen har också vid katastrofsituationer fattat beslut om ekonomisk kompensation till enskilda och till kommuner. Vid partiledardebatten den 20 januari 2005 aviserade statsministern att regeringen kommer att tillsätta en utredning för att analysera hur samhället kan bli mer robust mot de klimat- och miljörelaterade påfrestningarna. Utskottet förutsätter att utredningen tillsätts omgående. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om det som ett resultat av utredningsarbetet uppkommer behov av att se över systemet med ersättningar anvisade över statsbudgeten vid stora naturkatastrofer.

Genom en fempartireservation (m, fp, kd, c, mp) i ovan nämnda betänkande – som vann kammarens bifall – gav riksdagen regeringen ett tillkännagivande som innebar att ett nationellt katastroffkonto bör övervägas på sikt, för att bistå kommuner vid stora katastrofer. Reservationen ansåg också att möjligheter till ekonomisk kompensation för de ekonomiska förluster som uppkommit genom stormen den 8–9 januari borde utredas. Riksdagen har således redan uttalat sig för att ett nationellt katastroffkonto bör övervägas och om en utredning kring kompensation till kommuner för skador av stormen den 8–9 januari.

Enligt direktiven till utredningen om *effekterna av klimatförändringen och hur samhällets sårbarhet för dessa kan minska* (dir. 2005:80) skall utredningen bl.a.:

1. bedöma kostnader för skador och kompensationsåtgärder till följd av förväntade klimatförändringar utifrån olika scenarier och extrema väderhändelser på kort, medellång och lång sikt,
2. föreslå hur systemet för statliga bidrag till förebyggande åtgärder beträffande översvämningar, ras och skred kan effektiviseras, samt
3. redovisa erfarenheter av försäkringsskyddet för allmänheten, bostadsrättsföreningar, ideella föreningar, småföretagen och jordbruket samt bedöma behov av åtgärder för att förbättra skyddet,

Regeringen har i skrivelse 2005/06:75, *Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen*, redovisat hur den tagit om hand det tillkännagivande som blev följden av att riksdagen biföll den ovan nämnda fempartireservationen. Av redogörelsen framgår att frågan omhändertas av ovan angivna utredning och att ett ställningstagande i frågan kommer att göras i samband med att utredningens slutbetänkande läggs fram hösten 2007.

Inom utgiftsområde 6 *Försvaret och beredskap mot sårbarhet* finns uppförda två anslag på statsbudgeten från vilka Statens räddningsverk kan lämna statligt finansiellt stöd till kommunerna för att förebygga åtgärder mot naturolyckor respektive att ersätta dem för extraordinära kostnader för räddningstjänst. Det finns således minst två tillfällen varje år som riksdagen kan pröva behovet av ett statligt stöd till kommunerna för sådana ändamål.

Underlag i de frågor som begärs i motionerna kommer sålunda att föreligga hösten 2007. Några ytterligare tillkännagivanden från riksdagens sida behövs därför inte. Utskottet avstyrker motionerna 2005/06:Fö215, 2005/06:Fö219, 2005/06:Fö222, 2005/06:Fö241 samt 2005/06:Fö255.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m., punkt 2 (fp)

av Allan Widman (fp) och Heli Berg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ansvar för förebyggande arbete mot naturkatastrofer, m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ5 yrkande 1 och avslår motionerna 2004/05:Fö231 yrkande 2, 2004/05:Fö233 yrkande 2, 2005/06:Fö224 yrkandena 1–3, 2005/06:Fö248 och 2005/06:N4.

Ställningstagande

Den enskilda människan måste kunna lita på att grundläggande samhällsfunktioner och infrastruktur fungerar även vid mycket omfattande krissituationer. Stormen den 8–9 januari visade enligt vår mening att så inte är fallet i dagsläget, liksom regeringens hantering av tsunamikatastrofen i Asien den 26 december 2004 visade på brister i Sveriges katastrofberedskap. Ett antal åtgärder är nödvändiga att vidta omgående för att förbättra människors trygghet i extrema situationer. För att lösa de problem som i dag kan överblickas krävs enligt vår bedömning inga nya myndigheter. Det finns myndigheter inom alla de områden där akuta åtgärder behöver sättas in, t.ex. i samband med naturkatastrofer. Regeringen bör ta ett särskilt ansvar för att myndigheternas åtgärder samordnas på ett effektivt sätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Ersättning vid naturkatastrofer, m.m., punkt 3 (v)

av Per Rosengren (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättning vid naturkatastrofer, m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Fö215 och avslår motionerna 2005/06:Fö219, 2005/06:Fö222, 2005/06:Fö241 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Fö255.

Ställningstagande

Med tanke på riksdagens tidigare uttalande om utvärdering av katastroffond/konto anser jag att riksdagen skall ge regeringen i uppdrag att genom tilläggsdirektiv till utredningen om *effekterna av klimatförändringen och hur samhällets sårbarhet för dessa kan minska* (dir. 2005:80) att även utreda för- och nackdelar med katastroffond/konto. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion väckt med anledning av prop. 2005/06:27

2005/06:N4 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Krisberedskapsmyndigheten tillsammans med SMHI bör få i uppdrag att utarbeta ett varningssystem för svåra väderförhållanden.

Motion väckt med anledning av händelse av större vikt

2004/05: MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen skall ta ett samordningsansvar för myndigheternas åtgärder för att göra samhället mindre sårbart för extrem väderlek.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att göra en översyn av regelsystemet vid naturolyckor samt en redovisning av kriterier för statens ansvar vid naturkatastrofliknande händelser i Sverige.

2004/05:Fö233 av Sven Gunnar Persson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att pröva förutsättningarna för statsbidrag till ombyggnad av slussen i Södertälje, byggande av flera avtappningsanordningar i Söderströmsområdet samt till ombyggnad och förstärkningar vid Hammarbyslussen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att initiera en länsstyrelsegemensam risk- och sårbarhetsanalys.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Fö215 av Marie Engström (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att förebygga och ersätta skador vid naturkatastrofer.

2005/06:Fö219 av Birgitta Sellén och Kenneth Johansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning för att starta en fond för naturkatastrofer.

2005/06:Fö222 av Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda införandet av en katastroffond.

2005/06:Fö224 av Hans Backman (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en baskompetens för arbete med att förebygga skador av översvämningar skall byggas upp i Sverige på nationell nivå efter norsk och engelsk förebild.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildning och forskning inom området förebyggande av skador vid översvämningar skall förstärkas för att på sikt möta behovet av kompetensförsörjning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riktlinjer, strategier eller handböcker skall tas fram till stöd för lokala och regionala myndigheter.

2005/06:Fö241 av Maria Larsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över reglerna för ersättning till kommunerna i händelse av akutsituationer eller kriser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en krishanteringsfond.

2005/06:Fö248 av Ann-Kristine Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av en samlad strategi för att klara kommande naturolyckor.

2005/06:Fö255 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en nationell katastroffond.